

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto VI. Štev. 11
November 1927

:: Upravištvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

VSEBINA:

Slava kmetu! (D. Doktorič).

Živinoreja in živinozdravništvo: Zastrupljenja živali (dr. A. Ravnik). Zdravstveni predpisi in klanje živali (tudi prešičev).

Mlekarstvo: Higijena molzne živine (Anton Pevc).

Vinogradništvo in kletarstvo: Kako podaljšamo trajanje kolov. Vinske tropine kot živalska krma.

Sadjarstvo: Sadjarstvo v brdnatih legah Romagne (P. Vallig).

Poljedelstvo in vrtnarstvo: Prva državna žitna razstava. Nagrada 100.000 L. Pozno zorenje paradižnikov. Prenos zelenjave v areoplanih. Moka iz soje. Kmetijsko združništvo na Danskem.

Združništvo: Nadzorstvo mlekarških zadrug (D. Doktorič).

Čebelarstvo: Mokrota v panjih po zimi in odevanje panjev (Fr. Donat Jug).

Splošno gospodarstvo: Novi predpisi glede mlinov. Gospodarski pregled v oktobru. Osušenje kobariške kotline.

Vprašanja in odgovori: št. 63: Ali je koristno ensiliranje pitnika? št. 64: S čim bi opital živino za mesarja? št. 65: Kalijeva sol na deteljišče? št. 66: Kako stoji zadeva z 20% državnim prispevkom za ureditev hlevov, itd.? št. 67: Kaj pomenijo besede »amonijakalen« in »nitričen«? št. 68: Kaj povzroča vrtoglavost ovac? št. 69: Kaj je vzrok, da krava nerada žre krmo? št. 70: Zakaj se ne ubreji moja junica? št. 71: Ali imajo vinske tropine kakšno vrednost kot krma za govejo živino?

Listnica uredništva.

Prihodnja številka izide 1. decembra. Prosimo vse sotrudnike, da pošljejo svoje prispevke vsaj do 24. novembra.

Vprašanja in odgovori. H. L. v G.: Dobite odgovor v prihodnji številki. Prejeli smo namreč toliko vprašanj, da jih ne moremo na noben način vseh priobčiti. Nujnejša vprašanja smo odgovorili pismeno. Kdor pa hoče dobiti v bodoče pismen odgovor, naj pošlje vsaj znamko zanj.

Čebelarstvo. Ne priobčujemo v zadnji številki obljubljenega članka, pač pa drugega izpod peresa istega pisatelja. Obljubljeni članek izide v januarski številki.

Preizkušajte mleko.

Nimajo še vse mlekarne priprav za ugotovitev maščobe, ki je v mleku najbolj cenjena. Potreben je ali Gerberjev ali pa Hoybergov aparat. Mlekarne, ki žele eden ali drugi aparat, naj ga naroče pri Zadružni zvezi v Gorici.

Vsa umetna gnojila in vse mlekarne potrebščine

po najugodnejših cenah ima na razpolago

Zadružna zveza v Gorici

Corso Verdi 37

KILO

(BRUH)

ozdravite zanesljivo s patentnim
pasom ki ga prodaja

parfumeria E. GRAPULIN

nasproti Trgovskega doma

Restavracija Central

Gorica - Corso G. Verdi - Gorica
poslojpe Centralne posojilnice na dvorišču

Toči najboljša domača vina: vipavska,
briška, pristen kraški teran. Izborna
kuhinja, topla in mrzla jedila. Sha-
jališče trgovcev.

Postrežba točna. Lastnica
Iosipina Podgornik.

T PRISTNI TROPINOVEC!!

dobite vedno v Dornbergu
pri „Zadružni žganjekuhi“

TVRDKA

VINOAGRARIA

v Gorici Piazza Vittoria
(Travnik) št. 4

prodaja

sviančeni arzenat, trakce in
nože za cepljenje trt, Quassia
trske za škropljenje breskev,
ročne in nahrbtne škropilnice
in žveplalnike, posnemalnike
„Diabolo“, semena, čebelar-
- ske potrebščine itd. itd.

Lastnik
JUST UŠAJ
enotehnik in agronom

Trgovina
manufakturnega blaga in izdelanih oblek

Andrej Mavrič

Gorica - Via Carducci števil. 3 - Gorica

FURLANI ALOJZIJ

SODAR

GORICA - VIA ASCOLI 23

razprodaja nove in rabljene sode, vsakovrstne plavnike, škafe itd. Sprejema vsa v to stroko spadajoča pop ravila

ZOBOZDRAVNIK

Dr. L. MERMOLJA

špecialist za ustne in zobne bolezni

ordinira v GORICI na Travniku 5/II.
od 9. do 12. in od 3. do 5.

Naša zavarovalnica proti požaru

„L'UNION„

Ravnik Avgust-Gorica

Via Barzellini šte. 2 I. nadstropje.

Cena oglasom:

Stran	1 šte.	6 šte.	celo leto
1	100 L	350 L	500 L
1/2	60 "	200 "	300 "
1/4	40 "	120 "	180 "
1/8	25 "	65 "	100 "

JAKOB ŠULIGOJ
URAR IN ZLATAR

GORICA - Via Carducci št. 19
(Gosposka ulica)

Zaloga najboljših švicarskih ur „UNION“ in „ALPINA“
Največja zaloga vseh drugih ur z jamstvom 2 leti časa po **najnižjih cenah.**

ZLATI JELEN

HOTEL in RESTAVRACIJA

shajališče deželanov s prenočiščem in najboljšo domačo kuhinjo. — Pristna briška in vipavska vina. Kraški teran. Solidna postrežba. Se toplo priporoča slavnemu občinstvu. Alojzij Vida.

ODLIKOVANA
TVRDKA

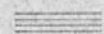
IVAN TEMIL

VIA CARDUCCI 6
GORICA

Nožarna Nožarna

V zalogi se nahajajo brivne priprave znamke »GILLETTE«, rezila tudi brusim. — NOŽAR-NICA »SOLINGEN«. — V delavnici so nameščeni delavci specialisti za brusarska dela, kakor tudi za popraviljanje vseh operacijskih predmetov itd. itd. — PRODAJA TUDI TOALETNE PREDMETE. — V zalogi se nahajajo najboljše pristne in garantirane bergamaške osle za brusenje kos. — Delavnica na električno gonilno silo z bogato zalogo predmetov: nožev, škarij, britev, brivnih nožev, najelegantnejših žepnih nožev, sploh vseh rezil. — BRUSI brivne in žepne nože, škarje, mesarske in knjigoveške nože, kakor tudi razne druge nože in rezila. POSEBNOST: žepne električne žarnice iz najboljših tovarn. ZA IZVRŠENA DELA JAMČI!

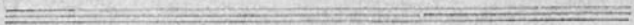
KMETOVALCI!

Dušik vam da rodovitnost in bogastvo.
Gojite svoje njive z

Amonijevim sulfonitratom,

domačim gnojilom, ki vsebuje veliko množino **dušika** (26%) deloma amonijakalnega (19.5%) deloma nitričnega (6.55%), je torej idealno gnojilo **za vsako zemljo in za vse pridelke.**

Za **ŽITO** vzamemo 1 do 3 q na ha. Trosimo ga pred setvijo in sicer mešanega s **superfosfatom** (5 do 6 q na 1 ha) in kjer je treba s **kalijevo soljo**; lahko pa tudi trosimo en del pred setvijo in drugi kot navrhno gnojilo proti koncu zime. :: ::

Za nabavo obrnite se na **Zadružno zvezo v Gorici**, ki prodaja gnojila tvrdke

„MONTECATINI“

DELNIŠKA GLAVNICA 500,000.000 Lir.
MILANO (109) — Foro Bonaparte N. 35.

Uradi in agencije družbe „MONTECATINI“: Rim (pokrajinski urad) Alghero, Barletta, Bari, Brindisi, Cagliari, Catanzaro, Firenze, Foligno, Napoli, Padova, Palermo, Taranto, Torino. **Zastopniki** v mestih in večjih poljedelskih središčih.

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto VI. Štev. 11
November 1927

:: Upravništvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

D. Doktorič:

Slava kmetu!

Pri otvoritvi prve rimske žitne razstave je ministrski predsednik Mussolini s posebnim poudarkom povzdigoval kmetški stan. Opazujemo, da načelnik vlade namenoma uporabi vsako priložnost, da obrne pozornost vsega prebivalstva na nujno potrebo, da se kmetijstvo kot najvažnejša gospodarska panoga s posebno skrbjo neguje.

To prizadevanje vlade je naravno, saj kmetijstvo je zraven religije najvažnejša podlaga kulture in držav. Vsa zgodovina človeštva nam dokazuje, da so morali vladarji ščititi kmeta, če so hoteli svoje države obvarovati propada.

Obdelovanje zemlje je po sv. Pismu človeku od Boga naložena dolžnost, Adamov najdražji sin Abel je bil kmet. Stara Mozesova postava je že strogo zasledovala ohranjevanje zemljiške posesti posameznim družinam Izraelcev.

A ne samo Izraelci, tudi kulturni poganski narodi starega veka so smatrali obdelovanje zemlje kot dolžnost, naloženo od božanstva. Egipčani so verovali, da je solčni bog Oziris naučil ljudi namakanje in obdelovanje zemlje, pri Grkih je uživala čast boginje kmetijstva Demeter, Rimljani so jo klicali Ceres. Na Kitajskem spada še danes oranje med verske obrede, ki ga je do najnovjšega časa cesar sam opravljal.

Stari grški zakonodajalec Solon se je v največji meri oziral na poljedelstvo, stari Rim je bil po pretežni večini svojih prebivalcev država poljedelcev. Njih ve-

ra, politično življenje in veda nam zrcalijo v obredih, zakonih in knjigah duševnost kmetskega prebivalstva. Kmetijska književnost Grkov in Rimljanov, nositeljev kulture stare Evrope, je zelo bogata, kar dokazujejo veliki pesniki in pisatelji Ksenofon, Kolumela, Varo, Virgilij, Kato, Higini, Celz, Atik, Plinij in drugi.

Med germanskimi narodi so oznanjevalci krščanstva zgodnjega srednjega veka pospeševali zraven vere poljedelstvo kot prepogoj za kulturno življenje. Mlade države Slovanov se pojavljajo v zgodovini z visoko razvitim kmetijstvom. Častitljivi obred ustoličenja koroških vojvod nam dokazuje, kakšen ugled je pri starih Slovanih užival kmetški stan.

Sodobnim državam je kmet najboljši davkoplačevalec, najzvestejši vojak in najtrdnjši ohranjevalec reda. Človeški družbi prihaja s kmetov nova moč, sveža sila.

Kaj je in mora biti nam Slovincem kmet, nam prekrasno pove Gregorčič v svoji pesmi »Kmetški hiši«:

Ta hiša nam je mati krušna,
domovju steber je častit.
Iz kmetskih hiš nam hrana dušna,
iz kmetskih hiš omike svit!

Kar mož nebesa so poslala,
da večnih nas otmó grobov, —
vse mati kmetska je zibala,
iz kmetskih so izšli domov.

Od tam nam misleci globoki,
od tam klicarji k nebu nam,
od tam nam pesniki — proroki,
za dom borilci vsi od tam!

Da srečno v vek si bivališče
krepcstnih žen, poštenih mož!
Daj Bog, ti slavnih mož rodišče,
da zibel še slavnejših boš!

Živinoreja in živinozdravništvo

Zastrupljenja živali.

Snovi, ki že v majhni množini kvarno učinkujejo na telo, imenujemo strupe. Delimo jih v tri glavne skupine: rudninske, rastlinske in živalske.

1. Rudninski strupi.

a) *Živo srebro* uporabljamo v obliki sublimata in maže. Sublimatno raztopino rabimo za razkuževanje in izpiranje ran in maternice, mažo pa zoper uši. Če govedo liže namazana mesta, se zastrupi. Ne uporabljajmo torej tega sredstva proti ušem; če ga pa že uporabljamo, rabimo ga le na mestih, katerih žival ne more oblizati, to je na vratu, med rogovi in na hrbtu. Ni treba, da so vsa mesta na telesu namazana, ker živosrebrno hlapovje, ki se razvija v toplem hlevu, že samo uničuje uši.

Znaki. Žival se močno slini, gobec ji zateče, izdihnjeni zrak zelo smrdi, zob je se prično majati in izpadati; iz nosa se smrkelj močno izceja, oči so zalite s krmljem, okoli oči, vimena in goze se pojavijo mehurčki; žival zelo oslabi in se trese. Neredko pogine na vnetju jeter.

Zdravljenje. Dajmo živali mnogo mleka, sluzastih snovi (kuhovine lanenega semena) in odvajalnih sredstev. Izpirajmo zatečeni gobec z okisano vodo. Pokličimo takoj živinozdravnika.

b) *S fosforjem* se žival zastrupi, če zavžije strup za podgane in miši.

Znaki. Žival prične bljuvati, jezik ji zateče, težko požira in diha, ne žre krme, grebe s sprednjima nogama, z zadnjima se bije po trebuhu, se ozira nazaj. V težjih slučajih leže na tla, se skuša valjati. V splošnem zelo oslabi.

Zdravljenje. Živali ne smemo dajati ne olja ne mleka! Zdravimo jo z zeleno galico, in sicer dajamo govedu 2 do 8 gramov dnevno, konju 5 do 15 g, prašiču, kozi in ovci 1/2 do 1 g. Zamešamo jo z žličko terpentinovega olja v kuhovino lanenega semena.

c) *Mišnica* (arzenik). Žival se lahko zastrupi kakor s fosforjem, dalje pri ližanju barv.

Znaki. Žival se slini, bljuva, drišče, govedo se napenja; spodnji del trebuha se močno napne; žival zelo oslabi in se trese; dihanje postane naporno.

Zdravljenje. Za prvo silo damo živali apnene vode. Zelo dobra je tudi voda, v kateri kovači gasijo železo. Olja in mleka ne smemo dati.

č) *Kuhinjska sol.* Žival muči velika žeja, bljuva, gobec ji zardeči, krma ji ne tekne, pojavi se huda driska. Sledi splošna oslabelelost, konjem ohromi zadnji del telesa. Po 1/2 do 2 dnevih žival pogine.

Zdravljenje. Živali dajemo veliko vode, olja, kuhovine lanu; da jo poživimo, ji damo vina in malo kafrovca.

2. Rastlinski strupi.

a) *Ajda*, če se je žival prenažé, povzroča vnetje kože, krče, omotico; sluznice v glavi zatečejo. Kot protisredstvo rabimo ricinovo olje; na kožo devamo hladne obkladke.

b) *Podlesek* (colchicum autumnale) povzroča bljuvanje, vnetje želodca in ledvic; žival se neprestano sili k odpravljanju govna, diha neredno, srce oslabi, pojavijo se krči. Pri zdravljenju se poslužujemo kuhovine hrastove skorje in lanu; trebuh ovijamo z mokrimi prti.

c) *Detelja*. Prevelika množina detelje, posebno švedske, škoduje konjem, zlasti pa govedu. Gobec, veke in vsa bela mesta na glavi in nogah zabreknejo; zabrekla mesta so temnordeča in zelo boleča. Dlaka se naježi, na koži se napravijo mehurčki in kraste. Žival se močno slini, opoteka; nekateri deli telesa, posebno požiralnik, zatečejo. Navadno pogine žival v kratkem času.

Edino, kar lahko napravimo, je, da bolni živali odtegnemo deteljo.

č) *Rženi rožiček* (sclerotium clavus) povzroča slinjenje, bljuvanje, napenjanje. Na gobčnih sluznicah se pojavijo mehurčki in čiri; enako na nožnici in goži. Breje živali zvržejo. Koža med parklji in na svitku zardeči in zabrekne. Žival se obrača, leno se giba; zadnji del telesa otrpne. Često žival oslepi.

Zdravljenje. Živali dajemo bljuvna in odvajalna sredstva ter kuhovino hrastove skorje. Če je zelo oslabela, jo krepimo s kavo, vinom ali kafrovcem.

d) *Preslica* (equisetum arvense). Hoja postane negotova, žival se rada plaši; zadnji del telesa otrpne, v križu čuti bolečine.

Zdravljenje. Premenjajmo krmo, dajajmo ji odvajalna sredstva in kave, vina ali kafrovca, da jo poživimo.

e) *Zlatica* (lopatica; ranunculus) povzroča slinjenje, bljuvanje, krvomoch, kravo grižo. Žival se plaši, trese, divja; nato oslabi in celo omedli; čestokrat pogine nenadoma.

Zdravljenje. Dajajmo ji veliko sluznatih snovi in tanina.

3. Živalski strupi.

Španska muha (priščnjak; cantharidis) zaužita v preveliki meri, povzroča močno slinjenje, bljuvanje, vnetje gobca, ujed, krvavo grižo; žival pogosto moči. Spolno je zelo razdražena. Posledica je splošna, močna oslabeledost.

Zdravljenje. Ne dajajmo živali olja in sploh ne maščob. Pokladajmo ji veliko sluznatih snovi, (kuhovino lanenega semena), med katere pomešamo malo tanina, tri žličke na 1 litru kuhovine. Če živali ošibi srce, jo umetno okrepčajmo z vinom, pristno kavo ali kafrovcem.

Zdravstveni predpisi in klanje živali (tudi prešičev).

Kmalu bodo začeli kmetovalci klati svoje prešiče. Tudi drugače se mora v kmetskem gospodarstvu večkrat prisilno zaklati katero žival, ki se je ponesrečila. Zato je potrebno, da vsak posestnik pozna tozadevne zdravstvene predpise in da se jih tudi drži, da nima pozneje morebitnih nepotrebnih sitnosti in glob.

»Gazzetta Ufficiale z dne 16. septembra t. l. objavlja pravilnik glede nadziranja mesa. Glavne in za naše kmetovalce najvažnejše določbe so sledeče:

V splošnem predpisuje zakon, da se morajo vse živali, pa naj si bodo goveda, prešiči, ovce, koze ali konji, zaklati v občinski klavnici. Občine, ki še nimajo javne klavnice, si jo bodo morale zgraditi, načrte pa morajo predložiti provincijalnemu zdravstvenemu odboru.

Vendar pa lahko dobe zasebniki — torej tudi kmetje — dovoljenje, da zakoljejo žival (tudi prešiče) doma. To dovoljenje se dobi na občinskem uradu. Ko se je že dobilo tozadevno dovoljenje, mora zasebnik javiti prejšnji dan občinskemu živinozdravniku (ali njegovemu namestniku, ki je lahko tudi drugi živinozdravnik), kedaj in kje misli zaklati žival (prešiča). Živinozdravnik potem določi uro živinozdravniškega ogleda. Živinozdravniku se mora pokazati vse dele prešiča, tudi čreva, pljuča itd.

Če je kdo prisiljen zaklati katero žival — ker je obolela ali se ponesrečila — mora to takoj javiti občinskemu živinozdravniku, ki ugotovi, ali je bila dana nujnost za klanje ali ne. Če živinozdravnik ne pripozna nujnosti, zapade storišč kazni.

To bi bile glavne določbe, ki zanimajo naše kmetovalce. V kolikor nam je znano, so prefekti s posebnimi okrožnicami opozorili na novi pravilnik glede zdravstvenega nadziranja mesa in zato naj se prizadeti informirajo na domači občini, kako je zadeva urejena.

	<h2 style="margin: 0;">Mlekarstvo</h2>	
--	--	--

Anton Pevc.

Higijena molzne živine.

Higijena ali po domače »zdravstvena telesna oskrba« plemenske in molzne živine igra zelo važno vlogo pri mlečnosti. Ni zadostna le rodovina, umna vzreja, dobra krma in pravilna molža, marveč je živali od prve mladosti postaviti in držati v takih življenskih in zdravstvenih okoliščinah, da se more veseliti življenja, ter v svojem okviru srečna in zadovoljna gojiti do nas čut hvaležnosti — ker smo ji odvzeli skrb za vsakdanji kruh in za prehrano mladičev. To bo čutila do nas, ako ji bomo nudili čim več prostosti v naravi, kamor pravzaprav spada, in ji bo naša domačnost ne zoperna jetnišnica marveč prijetno pribežališče; na verige priklepamo le najnevarnejše zločince.

Mlada žival (teleta) se mora veliko gibati v svežem, magari še tako mrzlem zraku in ne biti že kot nekoliko tednov staro tele privezano k jaslim. To je zakon narave in nevem zbog kake kulture je nastala naravnost bedasta in za žival kakor za gospodarja enako škodljiva navada privezovanja telet, kadar so v vsakem gospodarstvu na razpolago dvorišča, šupe, kozolci itd., kjer bi se živali ob vsakem vremenu lahko gibale. Proti mrazu je vendar žival že prinesla svojo obleko na svet in ji je hlev zato le za največjo silo potreben. Da ponesnaži dvorišče ali da na vrtu preveč razhodi travo rušo ali morebiti poškoduje nezadostno zavarovano drevesce, — ampak dragi moj, vsaj žival tudi predstavlja gospodarsko vrednoto in svojih pljuč, ter svojega telesa ne more zadovoljivo razviti drugod kakor ob gibanju v prosti naravi. Teletu, prikljenjenemu k jaslim se mora pristuditi življenje in ni čuda, da telici odnosno kravi manjka pozneje vsaka živahnost za proizvajanje mleka.

Često slišiš »tele ima uši«. Privezano

k jaslim, krmljeno in napojeno v hlevu, dan za dnevom v lastnem blatu, — mar je čuda, da dobi uši? V naravi ga veter okrtači, dež opere, solnce osuši, — skrbi v hlevu tudi ti tako za snago njegovega telesa, ne zadostuje le krma in voda za napajanja, da lahko smatraš žival za zadostno ogleštano. Isto velja tudi za kravo, če naj obilno molze: ali paša ali pa v hlevu vsaki dan okrtačiti (ne oštreglati!), ter nato z volneno ali z vlažno cunjjo zbrisati prhljaj; žival diha skozi kožo, zato moramo vzdržati kožo vedno snažno in prosto prhljaja, če naj more zrak prodirati skoz njo in v čim večji meri kisikati (sežigati za raztapljanje) krmske snovi v prebavilih in s tem žival usposobiti za proizvodnjo več mleka; z rednim enkratnim okrtačenjem krave na dan se glasom poskusov zviša množina mleka za 3 do 6%, toraj za okroglo ½ litra na 10 l mleka. Krtačenje živine se vrši z redko-ščetinasto krtačo po justranji molži.

Glasom poskusov v Hoornu na Holandskem so krave pri količinsko in kakovostno enaki krmi dale na paši za 20% ali na 10 litrov mleka 2 litra mleka več nego v hlevu. Ta povišek se more pripisovati na rovaš gibanja, boljšega zraka in več svetlobe, ki je živali na pašniku na razpolago. V zimskem času ali če sem po danih okoliščinah prisiljen na rejo v hlevu, moram zato s pomočjo zračnikov nuditi živini vedno svež zrak, s pomočjo velikih oken obilo živahnost povzročajoče, presnavljanje v telesu pospešujoče in hlev razkužujoče solnčne svetlobe, ter s pomočjo vprege ali spuščanja na dvorišče ali vrt priliko, da se vsaj ½ do 1 uro nagiblje, stelovadi. Smrad iz blata in scaline od živine, ter izdihani ogljik sta strup za žival in se morata po odvajalnih zračnikih sprosti odvajati iz hleva; po dovajalnih zračnikih pa mora prihajati vedno v hlev kisik

iz svežega zraka, brez katerega telo sploh dobro delovati ne more; znan je primer iz Nemčije, ko je v sicer enakih razmerah umestitev zračnikov zvišala množino mleka za 483 litrov na leto in kravo ali za povprečno 1.3 l na dan. Svetloba pride do vse svoje veljave le, če hlev vsaj 2 krat na leto prebelimo, spomladi ob prehodu na pašo in v jeseni pred prehodom na zimsko krmljenje; tudi ne pozabi, da je okna treba redno omivati, če naj dosežejo svoj namen in povzročijo pri živalih ono ognjevitost, ki je za tvorbo mesa ali mleka potrebna.

Stvari, ki se naši ljudje ponekod najbolj bojijo je zimski mraz; poznam prilike, kjer se družinska soba vso zimo ne zrači in hlev skrbno zapira — da ne pride notri mraz. Ovce s svojimi kožuh, ki bi pravilno spadale vso zimo vun na mraz, natrpajo v majhni ograji v enem kotu hleva, v drugem kotu umestijo enega ali več kočov s prašiči, vsa okna ali line in vse špranje skrbno zatlačijo s slamo ali s cunjami, vse, da bo hlev bolj gorak; ko stopiš v tak hlev, te kar nazaj pahne nekak gorko-vlažen, z amonijakom iz gnoja in glivicami prenasičen, skrajno škodljiv zrak — tudi žival se v njem bori le za življenje, nikar da bi se mogla zanimati za dobro mlečnost. Zavedaj se, da je slab zrak zdravju ljudi in živine veliko bolj nevaren in da v hlevu povzroča veliko večjo gospodarsko škodo nego morebitni mraz in da je zato tudi v najhujši zimi redno zračenje hleva potrebno. Najugodnejša toplota za mlečnost in za tvorbo mesa in za zdravje živine je 12—15° C, torej bolj hladno nego v sobi; toplota sme pasti skoraj na ničlo, ne da bi množina mleka padla ali se porabilo več krme; ne sme se pa dvigati nad 16° C, če naj se zrak preveč ne onesaži v škodo zdravja živine. Nasprotno pa je nevarno zdravju živine (driska, splavi) in slabo za mlečnost napajanje z ledeno-mrzlo vodo ali krmljenje s prav mrzlo krmo pozimi; ako se krmi le s suho krmo, je živali v polni mlečnosti potrebno 50—60 l vode na dan, ledeno-mrzle vode pa pri najboljši volji ne more veliko spiti, zato

se krma slabo izkoristi in mleka bo manj; tako krma kot napajalna voda se mora najprvo navzeti toplote v hlevu (vsaj 12° C) predno se živini poklada, — na vodo odnosno na skupne vaške napajalnice se jo žene (osobito krave) le v svrhu izprehoda potem, ko je bila živina v hlevu nakrmljena in napojena.

Bolj nevarna nego mraz je za mlečnost krav vročina. Le ta more povzročiti ne le, da množina prav znatno upade, marveč tudi, da prihaja mleko že iz vimena napol sesedeno, polno kosmičev. V naših izvenplaninskih in poleti zelo vročih krajih mora biti zato prva skrb živinorejca poskrbeti kravam ob vročih urah dneva potreben hlad ali s senco pod drevjem in šupami na pašniku ali z vzetjem krav v zadostno zračen, morebiti navlasčen poletni hlev. Uredbo hlevov in hlevsko rejo je v bolj gorkih krajih z veliko večjo resnostjo pretresati nego v severnih, bolj hladnih pokrajinah; hlev na jugu mora biti bolj visok in bolj prostoren, ter opremljen z več in smotrenejšimi zračniki, če naj se živina v njem dobro počuti; zbog večje gorkote se gnoj na jugu hitreje razkrajja, pri tem razkrajjanju nastajajoči plini bolj dušijo živino in zato bolj zmanjšujejo množino mleka pri kravah v hlevu — vse tako zване hlevske reje (več gnoja, enoličnejša krma, zato bajé več prirastka na teži in več mleka) razblini vročina juga v nič ali celo v škodo, ako ne razpolagaš s prav posebno snažnimi, zračnimi, hladnimi, navlaščnimi hlevi za poleti.

Zmerna vprega krav ob hladnih urah dneva, mlečnosti ne škodi, ako so živali primerno krmljenje (krepilna krma osobito zmes zdroba iz ovsa, graha in otrobov). Mlečna množina včasih nekoliko upade, zato pa se zviša toščobnost in suha snov mleka. Naporno delo ali ob hudi vročini pa vedno zmanjša ne-le množino mleka, marveč je slednje še zelo vodeno in sirasto. Ako s kravami opravljamo vsa poljska dela (oranje itd.), jih je ob delu krmiti le suho (deteljno ali travniško seno), kajti prežvekovanje velikih mas zelene krme ali paše jih slabi in utruja; vendar se ne sme kar

čez noč preiti iz ene krme na drugo, marveč je potrebne prehode iz zelenega na suho ali iz suhega na zeleno izvršiti le počasi v razdobju 2 do 3 tednov.

Higijena živine zasleduje namen ohraniti telo živali čim bolj enakomerno zdravo, usposobljeno proizvajati največje količine mleka ali mesa. Čim bolj se žival giblje v prosti naravi, tem bolj zdrava ostanejo njena pljuča in životne mišice, ne pa vselej njena prebavila in koža; driska n. pr. nastopa na paši in v hlevu, muhe in brenclji vseh vrst dražijo žival doma in na pašniku, v mokrih letih nastopa metljivost v dolinah in tudi na planinah. Proti driski (preredkim odpadkom) imej vedno na razpolago suho krmo (seno, slamo) ali zapirajoče kokosove oljne tropine in pšenične otrobe doma in na planinah; tudi na teh slednjih je vedno zbirati letos seno za prihodnje leto, kajti driska vedno zmanjša mlečnost. Muhe je okrog doma z vso resnostjo zatirati z muholovnim papir-

jem (2 dela kolofonije, 1 del terpentina in 1 del olja ali 7 delov smole, 3 dele olja in nekoliko trepentina skupaj raztopiti in na 1½ kg tega kleja ½ kg sladkorne gošče, ter s tem namazati papir), s primesjo 1—2% galuna med apnom za belenje, ter z iskanjem mušje zalege (navadno po 100 jajčkov ali črvov na enem kupu) in polivanje iste s kropom na gnojiščih; predno gre živina spomladi na pašo je vedno preiskati kožo vseh živali in iztisniti ter uničiti morebitne ličinke brenclja (zolja) iz kože, če naj ima živina na paši mir pred njimi; brez truda ni uspeha in mušja nadlega povzroča upadek mleka in prirastka. Kuhinjska sol je potrebna v želodcu pri prebavi in v črevah deluje razkuževalno, zato bolj ali manj uničevalno tudi na metljaje; dajati jo je živini vsaki dan iz roke ali v obliki lizalnih kamnov na prosto razpolago, kravam navadno pred vsako molžo, da nam jo takoj poplačajo z več mleka.

Vinogradništvo in kletarstvo

Kako podaljšamo trajanje kolov.

Ponekod so zelo dragi koli in stebriči, ki jih rabimo v vinogradih. Za marsikaterega vinogradnika predstavljajo precejšen izdatek. Kako bi podaljšali trajanje teh kolov?

Hrastove in akacijeve kole in stebriče olupimo in s tem že izdatno povečamo njihovo trpežnost. Še bolj pa jo povečamo, če jih pripravljamo po enem nastopnih navodil:

Kuhanje v katranu.

Ta način je ponekod zelo udomačen. Suhe kole kuhamo v katranu kake 3 ure, in sicer pazimo, da je premočen od katrana ves oni del kola, ki pride v zemljo in vrhu tega še vsaj ena ped nad zemljo. Kolje rabimo takoj, ko se je posušilo. Kolje pripravljeno na ta način bo trajalo vsaj še enkrat toliko, kot navadno.

Prepajanje z modro galico.

Ta način se tudi vedno bolj udomačuje. V to svrhu rabimo posodo, v kateri navadno pripravljamo raztopino modre galice za škropljenje. Na 100 litrov vode vzamemo 5 kg modre galice (brez apna) in v tako pripravljeno raztopino vtaknemo kolje 30 cm globoko. Modra galica začne lezti po kolu navzgor in ko je zlezla do polovice kolja, vzamemo kolje iz raztopine (še boljše bi bilo, če bi galica pronikla po celem kolu). Če je postavljena posoda z raztopino na veterinem ali solnčnem kraju, bo to opravilo šlo zelo hitro od rok. Nato naj se kolje posuši.

Ker stavijo pri nas kolje v zimskem času, skoraj vedno pred pomladjo, lahko uporabimo ostanek raztopine za škropljenje sadnega drevja, predvsem

breskev. Seveda moramo prej dodati sorazmerno količino apna. Z modro galico razprejeno kolje traja navadno trikrat toliko, kot neprepojeno.

Prepariranje s karbolinejem.

Suhe kole kuhamo skozi dve uri v karbolineju, v katerega smo potopili kolje 40 cm globoko.

Pripravljanje kolja s karbolinejem pa je precej drago in tudi drugače ni priporočljivo, ker dobi grozdje in potem vino poseben duh po njem, če smo rabili kolje takoj, ko smo ga prepojili. S karbolinejem prepojeno kolje moramo vsaj eno leto sušiti, predno ga rabimo. Tako kolje pa traja zelo dolgo, vsaj petkrat toliko, kot navadno.

Iz zgornjega sledi, da kaže v naših krajih uporabljati predvsem prva dva načina, in sicer kuhanje kolja v katranu in pa prebijanje z modro galico.

Vinske tropine kot živalska krma.

Pred vojno so bile skoraj vse tropine uporabljene za žganjekuho, nato so jih pa večinoma vrgli na gnoj. V zadnjem času se godi isto, ker se tudi sedaj skoraj vse tropine uporabijo za žganjekuho, nato pa tudi večinoma končajo na gnojišču. Ponekod pa jih uporabljajo za krmo.

Računajo, da predstavljajo tropine približno 40% vrednosti srednjega sena. Umljivo je, da so nežgane tropine boljše in za krmo več vredne kot pa žgane.

Nežgane tropine vsebujejo: dušičnih snovi (beljakovin) 4.28%, maščobe 3.01%, ogljikovih vodikov 19.06%, lesenine (celuloze) 8.23%, alkohola 6.50%, vode 57.20%.

Žgane tropine pa vsebujejo: Dušičnih snovi 4.16%, tolšče 1%, ogljikovih vodikov 17.86%, lesenine 8.13%, alkohola sledovi, vode 73.75%.

Ker ne vsebujejo tropine nobenega strupa in tudi ne drugih škodljivih snovi, jih lahko brez skrbi uporabljamo za

krmo. Če pa jih hočemo dobro izrabiti, moramo žival najprej priučiti tropinam, kar napravimo, če začnemo krmiti živali najprej majhne količine tropin, pozneje po količino povečamo. Popolnoma pa jih izrabimo, če krmimo živali istočasno s tropinami katero močnih krmil, bodisi otrobi ali oljnate pogače. Tropine krmimo v splošnem tako, kot rezanico. Krmo nekoliko zmočimo z vodo.

Glede količine pa velja sledeče: Konji, mezgi, goveja živina naj ne dobe več kot 10 kg tropin dnevno, ovce in koze 2 kg, prešiči 2 kg. Te količine veljajo za nežgane tropine, pri žganih lahko povečamo količino tudi na dvakratno množino, razen pri konjih in mezhgih. Večje količine pa lahko povzročijo vnetja v prebavilih.

Iz tropin napravimo lahko tudi ensilažo, to je okisano krmo. V to svrhu vložimo tropine v betonirano jamo, lahko pa tudi v lesen bedenj. Tropine dobro stlačimo (z nogami), pri čemur pazimo, da so posebno dobro stlačene ob morebitnih vogalih in stenah. Vrhu tropin denemo nekoliko slame, nato pa vse skupaj dobro pokrijemo z zemljo. Najboljša je ilovica, s katero zamažemo tudi vse razpoke, ki bi morebiti nastale. Na ta način dobimo sladko ensilažo, ki nastane vsled alkoholnega vrenja.

Prednje pa velja samo za nežgane tropine. Če pa smo iz tropin napravili petijot ali smo jih žgali, moramo med posamezne plasti tropin potrositi nekoliko soli, in sicer 1 kg soli na vsakih 100 kg tropin. Zemlje oziroma ilovice mora biti vsaj 30 cm, ker drugače ne dosežemo dovolj velikega pritiska na tropine, ki mora znašati okoli 10 q na vsak štirijskali meter. Pritisk lahko dobimo tudi s polaganjem kamnja. V tem slučaju je lahko zemlje oziroma ilovice manj, nato pokrijemo zemljo z deskami ali s plohi, oteženimi s kamenjem.

Tropine kot krma bodo posebno dobro došle letos, ko vlada posebno v vinorodnih krajih precejšnje pomanjkanje krme.

	<h2>Sadjarstvo</h2>	
--	---------------------	--

Sadjarstvo v brdnatih legah Romagne.

Drugi dan, sobota dne 10. septembra, je bil določen za ogled sadjarstva v brdnatih legah okoli Imole. Udeleženci, ki so bili sami večinoma doma iz podobnih brdnatih krajev, so se tukaj največ naučili. Primerjati so mogli kmetijstvo in sadjarstvo dveh zelo si podobnih pokrajin. Udeleženci so mogli tudi ugotoviti, da je smer, započeta v sadjarstvu naših krajev, edino pravilna in da se naše sadjarstvo mora razviti v pravo sadjarsko obrt.

Vsak udeleženec, ki se je vrnil domov, je pripovedoval svojim o videlih čudežih v Romagni, kjer je zemlja blagoslovljena od Boga in posvečena od znoja ljudi. Na povratku je izjavil marsikateri udeleženec, ki šteje že precej križev: »Žal, da nisem tega videl pred 20 leti.« Mlajši udeleženci naj si take izreke zapomnijo in jih upoštevajo.

Smo že omenili (glej Gosp. list od septembra stran 173), da je zasluga g. prof. Alojza Vivarellija, ravnatelja srednje kmetijske šole v Imoli, če je ta dan tako poučljivo izpadel in hvaležni smo njemu kakor tudi vsem vljudnim voditeljem.

*Obisk obrata grofov Pasolini
v Montericco d' Imola.*

Vodstvo je imel g. Gaiba, tehnični vodja srednje kmetijske šole. Obiskali smo predvsem veliki obrat grofov Pasolini. Obrat meri 211 ha (okoli 600 njiv). Po posestvu nas je vodil oskrbnik g. Castellari.

Gojenje breskev v brdnatih legah.

Najvažnejši panogi tega gospodarstva sti trtoreja in sadjarstvo, v katerem zopet prevladuje gojenje breskev. Med drugim smo mogli občudovati 5 ha obsegajoč nasad breskev, starih 8 let. Celoten nasad se nahaja na brdnatih tleh. Gojene vrste so sledeče: Amsden (praj-

zovke), majev cvet (Mayflower) in Triumph. Drevesa so zasajena v peteroku na razdalji $4\frac{1}{2}$ m. Srednji pridelek znaša 35 kg sadu na drevo. Seditveno gnojenje obstoji v 800 gr kurjega perinjaka na drevo. (To gnojilo se izdatno uporablja v sadjarstvu v Romagni). Kurji perinjak obstoji iz kurjih per, ki se jih dobiva pri veletrgovcih s kuretino. Iz Romagne se namreč izvažajo zelo mnogo zaklane kuretine. Kurji perinjak je dušičnato gnojilo, ki deluje polagoma (kot razpada perje) in je zelo primerno gnojilo za sadno drevje. Pri sajenju dajo kurjemu perinjaku še 150 gr tomatževе žlindre in 75 gr kalijeve soli na drevo, poleg izdatnega gnojenja s kompostom. Proizvajalno gnojenje se pa izvrši vsaki dve leti z 700 do 800 gr kurjega perinjaka in z zelenim bobovim gnojenjem (podorjejo še rastoči bob), dopolnjenim s superfosfatom, navadnim lesnim pepelom in kalijevo soljo. (Opomba: Razlikujemo seditveno in proizvodno gnojenje. Pod prvim razumemo gnojenje pri saditvi dreves, pod drugim pa gnojenje, ko drevo že rodi.)

Zeleno gnojenje.

Bob sejejo septembra meseca, potem ko so zemljo pognojili s superfosfatom in kalijevo soljo. Rastoči bob podorjejo koncem marca, to je prej kot začne drevje poganjati. Dolgoletne izkušnje so dokazale, da se na ta način doseže najlepše uspehe. Zeleno gnojenje se bi moralo razširiti tudi pri nas, posebno v brdnatih delih dežele, kjer je na razpolago malo hlevskega gnoja in kjer je težaven, oziroma zelo drag prevoz hlevskega gnoja. Priporočamo zeleno gnojenje posebno za trte in sadno drevje.

Zeleno obrezovanje breskev.

Brez obrezovanja dreves, posebno zelenega obrezovanja, si ni mogoče misliti obrtnega sadjarstva, posebno ne gojenja

breskev. Na posestvih, o katerih govori-
mo se začne zeleno obrezovanje breskev
že sredi meseca maja in se ponavlja
vsakih 10 do 15 dni. Predvsem odstra-
nijo lesene paganjke: S 15. junijem se
začne vršičenje (pinciranje). Začetkom
julija, to je potem, ko so breskve vrste
Amsden že zrele in pobrane, se začne
temeljno obrezovanje dreves. Na ta na-
čin se ohrani drevesa vedno čvrsta, ki
tudi redno rodijo. Tudi tu poznajo točo
ravnotako kot pri nas, a kljub temu se
gojenje breskev vedno bolj širi. Nasadi
v Montericco so bili ravno letos obiskani
od te šibe in g. Castellari nam je pokazal
obrezovanje, katerega so izvršili takoj
potem, ko jih je nesreča doletela. V suš-
nih letih se mora zelo paziti pri zelenem
obrezovanju in letos se sploh ni izvršilo.

Borba proti škodljivcem.

V zimskem času poškrope navadno vsa
drevesa z raztopino modro galice. Mno-
gi kmetovalci pa rabijo mesto modre
galice zeleno galico, ki je cenejša. G.
Silimbani, upravitelj pri družini Tozzoni
pa nastopa v zimskem času proti zaje-
dalcem na breskvah na poseben način,
in sicer poškropi v novembru in v mar-
cu drevesa z 4—5% raztopino zelene
galice in potrebnega apna ali pa z razto-
pino mešanico 3% zelene galice in 2%
modre galice. Uspehi so zelo zadovoljivi.

Poleg škropljenja proti raznim škod-
ljivcem se bore tudi proti plesni (*oio-*
dium, *Sphaeroteca pannosa*) in sicer ta-
ko kot pri trtah, to je z čistim in rafini-
ranim žveplom. Takoj, ko je sad dosegel
debelost lešnika, začnejo žveplati, pre-
stanejo pa približno 15 dni pred dozo-
ritvijo sadu. Z žveplanjem se bolezen
onemogoči in zdravi. Žvepla se pa ved-
no takoj po dežju ali kadar se napravi
megla in sicer ne žveplajo samo sadu,
temveč tudi liste.

Gojenje slive Burbank na posestvu grofa Tozzoni.

Na tem posestvu smo si ogledali po-
leg breskovih nasadov tudi velik nasad
Burbankovih sliv. Upravitelj posestva

nam je rekel, da je v resnici zadivljen
nad slivami vrste Burbank. Tudi v brd-
natih legah daje zelo visoke pridelke in
niso redki pridelki od 50 kg na drevo,
eno drevo je dalo celo 62 kg; srednji pri-
delek pa znaša 30 kg na drevo. Slive
Burbank so vedno visoko cenjene in le-
tos se jih je celo dražje prodalo kot bre-
skve zgoraj omenjenih vrst. Slive Bur-
bank goje v obliki kozarca na 1 m visok-
kem deblu. Cepijo jih na mirobolano
(divja češplja). Sliva Burbank ljubi
predvsem zavetne lege. Proti mravljam
io je potrebno čuvati s pasovi in lepilom
Tree Tanglefoot. Vsi nasadi, katere smo
si ogledali, so bili v zimskem času po-
škropljeni z raztopino zelene galice.

Na posestvu Tozzoni smo videli neko
breskev, ki je 70 let stara in g. upravitelj
nam je zatrdil, da jamči za to starost.
Taka starost pri breskvah pa je redkost.

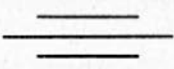
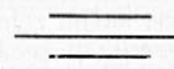
Gojenje poznih breskev.

Na posestvu dr. Mambrini v Imoli
smo si ogledali zanimive nasade poznih
breskev, kot je vrsta Brunell (po prof.
Molonu odsvetovana vrsta) in Venerin
seseć. Ugotoviti pa smo mogli, da je sad
hudo trpel vsled suše in da se je komaj
začel popravljati po blagodejnem dežju.

Zaključek.

Iz poučnega izleta v Romagno smo
uvideli, da pri nas nastavljeni nasadi
breskev popolnoma odgovarjajo našim
upom in da se bo naše sadjarstvo viso-
ko dvignilo, če bo sledilo smerem, ki smo
jih načrtali v tem listu. Naši najboljši
nasadi — žalibog še majhni — nimajo
prav nič zavidati glede razvoja in iako-
sti onim iz imolske okolice. Veliki na-
sadi breskev in sliv v okolici Imole pa
morajo osrčiti naše sadjarje, da poveča-
jo sedanje nasade in da se ravnaio po
navodilih razumnega sadjarstva. Upe-
ljati je potrebno predvsem poletno oko-
pavanje, zeleno obrezovanje, odvrčalno
borbo proti boleznim in škodljiv-
cem ter pomnožiti in dopolniti gnojenje.

P. Vallig.

	Poljedelstvo in vrtnarstvo	
--	----------------------------	--

Prva državna žitna razstava.

V nedeljo, dne 9. oktobra je bila otvorenjena v Rimu prva državna žitna razstava. Pred otvoritvijo so bile razdeljene nagrade kmetovalcem, ki so se posebno izkazali v »bitki za žito«. Med drugimi se nahaja tudi en kmetovalec iz videmske pokrajine, ki je dobil 10.000 lir.

Ob ti priliki je držal načelnik vlade Mussolini znamenit govor, v katerem se je dotaknil vseh vprašanj, ki so v neposrednem stiku z žitorejo. Kljub temu, da ni žitoreja odločilnega pomena v gospodarstvu naših krajev, je vendar potrebno in koristno seznaniti se z glavnimi mislimi iz govora načelnika vlade.

Vreme v prošlem žitnem letu.

Vreme je nagajalo jesenskim setvam, tako, da so v mnogih provincah zelo zakasnele, v nekaterih pa celo bile onemogočene. Obilni dež ni dovolil poljskega dela. Zato se je moralo sejati več jarega žita.

Kar pa je bilo preveč dežja v jeseni, ga je bilo premalo spomladi in ponekod je že koncem aprila začela pritiskati suša. Posebno je pritislila suša začetkom junija in trajala tri mesece.

Pridelek in cene.

Umljivo je, da v takih razmerah ni moglo žito dati velikega pridelka. Vendar pa ni pridelek tako majhen, ker se je pridelalo v celi državi okoli 55 milijonov q. Gotovo je, da bi bil pridelek mnogo manjši, če se ne bi kmetovalci držali in izpolnjevali navodil, ki jih je dalo vodstvo za »bitko za žito«. »Bitke za žito« pa ni mogoče dobiti v enem letu, potrebna je potrpežljivost in trud več let. Človek mora napraviti vse, kar je v njegovi moči. Sem spada tudi vprašanje namakanja in ureditev gozdov. Z drevesi, ki so bila zasajena in ki še bodo zasajena se bodo tudi klimatične razmere spremenile. V Marcha trevigiana se

sedaj končuje veliki kanal Zmage, ki bo zalival polja 35 občin. Te občine bodo tako očuvane pred morebitno sušo.

Kot so cene vsem predmetom padle, tako so padle tudi cene žitu. Padec cen pa je le navidezen, ker če se cene v papirnatih lirah spremene v zlate lire, vidimo, da so cene precej visoke, in sicer višje kot pred vojno in vse do leta 1924, enake cenam leta 1925 in nižje samo onim iz leta 1926.

Da pa vlada priskoči na pomoč kmetijstvu, ki je posebno udarjeno vsled porasta vrednosti lire in vsled padca cen kmetijskim pridelkom, posebno žitu, je vlada dovolila različne olajšave.

Pogled v bodočnost.

Kmetijstvo se ugodno razvija edino-le pri stalni vrednosti denarja. Padanje in naraščanje vrednosti denarja je špekulacija in opravilo špekulantov, med katere ne spada kmetovalec, ki je najresnejši sloj. Čuli so se glasovi, da bodo kmetovalci zanemarjali sejanje žita in da se ne bodo držali navodil in pravil, ki jih zahteva moderno gospodarstvo. Iz poročil provincijalnih oblasti pa sledi, da kmetje sicer trpe vsled gospodarske krize, da gredo pa po celi Italiji resno za svojim opraviлом, ker vedo, da jih bo rešilo edino njihovo lastno delo.

Ker se ni potrebno bati spreminjanja vrednosti lire, naj vsakdo pridno dela in trud ne bo zastonj. Kmetovalci naj si vzamejo za zgled one, ki so se v »bitki za žito« izkazali in dobili lepe nagrade.

(Najvišja nagrada je znašala 100.000 lir, ki so bile izplačane posestnikom — bratoma Lazzari.)

Nagrada 100.000 lir.

Na drugem mestu poročamo, da sta dobila brata Lazzari 100.000 L nagrade, ker sta izšla prva iz tekmovanja za najvišji pridelek žita. Pridelala sta namreč 50.28 q zrnja na ha. Na kosu zemljišča

od 10 ha sta pridelala 502,80 q pšenice. To je 15 q pšenice na eno njivo. Kako je mogoč tako velik pridelek, kako sta brata to dosegla?

Sejali so samo izbrana semena, in sicer sta posejala polovico zemljišča z vrsto »Ardito«, drugo polovico pa z vrsto »Mentana«. Pšenica je bila sejana s sejalko v dvojnih vrstah. Med dvojnimi vrstami je bila razdalja 20 cm, razdalja pa med temi dvema vrstami 10 cm.

Gnojenje je bilo zelo obilno, in sicer: Ob setvi so raztrosili na vsak ha 10 q superfosfata, 3 q žveplenokislega kalija (višjeodstotna kalijeva sol — navadno 50%), 3,5 q apnenega cianamida. Spomladi so potrosili vrhu vrste »Ardito« še 1,5 q čilskega solitra, vrhu vrste »Mentana« pa 2,40 q.

Ali pa se je vse to tudi izplačalo? To je najvažnejše vprašanje! Vzemimo svinčnik in računajmo:

10 q superfosfata à 28.—	L	L	280.—
3 q kalijeve soli à 120.—	L	L	360.—
3½ q cianamida à 90.—	L	L	315.—
2 q čilskega solitra à 150.—	L	L	300.—

skupaj L 1255.—

Če računamo pridelano žito po ceni 120 lir za q, je potrebnih 10½ q žita za plačilo umetnih gnojil. Ker pa sta brata Lazzari pridelala celih 30 q na ha več kot okoliški posestniki, sta imela na vsak ha približno 2500 lir čistega dobička. Strošek se je izplačal trikratno, kar predstavlja pač zelo lepe obresti.

Enako je v splošnem z vsemi umetnimi gnojili: enkratni strošek nam je povrnjen trikratno. To nam boji v merilo.

Umljivo je, da je bila tudi drugača zemlja dobro obdelana. Pšenica je bila tudi vpleta, kar je bilo tudi mogoče pri zgoraj omenjeni razdalji dvojnatih vrst.

Pozno zorenje paradižnikov.

Še v oktobru najdemo večkrat paradižnike, ki nočejo spremeniti barve, ki nočejo porudečiti. To so sadeži zadnjega cvetenja. Če je vreme lepo, sadeži sprejmejo barvo, če pa je vreme sitno, to je če

začne dež in mraz, sadeži segnijejo. Temu se pa lahko ubranimo na ta način, da odrežemo rastline z visečimi paradižniki in razprostremo rastline v zavarovanem in suhem kraju (če le mogoče na solnčni strani) po suhi slami. Sadeži bodo še vedno srkali hranivo iz rastlin in polagoma bodo dobili tudi barvo.

Prenos zelenjave v areoplanih.

Areoplan ni danes v porabi samo za hitri prenos ljudi in pošte, temveč tudi za hitri prenos zelenjave. Seveda se izplača samo za dragoceno zelenjavo, kot so šparglji, jagode itd., predmeti, ki se kmalu pokvarijo oziroma izgube vsled dolgotrajnega prevoza mnogo na vzkostnosti. Reden prevoz zelenjave z areoplanom ni vpeljan med Francijo in Londonom ter Hamburgom in Kopenhagom. V Ameriki med Kalifornijo in Florido in mnogimi mesti.

Moka iz soje.

Soja je stročnica podobna fižolu in moko iz soje uživajo Japonci in Kitajci že tisočletja. Pred vojno smo v Evropi poznali olje in oljnate pogače iz soje, moka pa ljudje niso uživali. Med vojno je prišla soja do časti in tudi po vojni se vedno bolj uveljavlja. V Italiji je napravila vojaška uprava poizkuse peči kruh iz sojine moka, uspehi pa še niso bili javljeni. Je zelo mnogo strokovnjakov, ki so navdušeni za kruh iz sojine moka, mnogo pa jih je, ki so protivni. Sojina moka vsebuje mnogo beljakovin, ki so največ vredne pri vsaki hrani in izgleda, da v inozemstvu sojino moko visoko cenijo in uživajo v obilni meri, ker tvornica v Žavljah pri Trstu ne more nikdar zadostiti vsem povpraševanjem iz inozemstva.

Kmetijsko združništvo na Danskem.

V letu 1926. je bilo na Danskem 1362 mlekarških zadrug, 11 zadrug za izvoz masla, 47 zadrug za klanje prašičev, 700 zadrug za zbiranje in izvažanje jajc, 18 zadrug za izvoz živine, 1280 zadrug za nakup in razpečavanje krmil, 1535 zadrug za nakup in razpečavanje gnojil. In Danska je zelo majhna država.

		Zadružništvo		
--	--	--------------	--	--

D. Doktorič.

Nadzorstvo mlekarških zadrug.

Naše mlekarške zadruge so še v polnem razvoju in posebno pri tistih, ki so bile ustanovljene po vojni, vidimo mnogo veselja do napredka in razumevanje zadružnega duha. Večinoma pa opazujemo, da si voditelji sami o svojem področju, svojih nalogah in pravicah še niso popolnoma na jasnem. Posebno nadzorniki večji del ne vedo, kako naj vršijo svoj posel. Zato naj sledi tu kratko navodilo, kako si mislimo nadzorovanje pri naših manjših mlekarških zadrugah.

Zakon o nadzorstvu.

Najprej moramo ugotoviti, kaj določa zakon. O nadzorstvu govorita §§ 24. in 25. zadružnega zakona od 9. aprila 1873 d. z. št. 70:

§ 24. Zadružna pogodba (t. j. pravila) lahko načelstvu postavi ob stran nadzorstvo, ki ga volijo zadružniki iz svoje srede; izključeni so člani načelstva. Postavitev nadzorstva se more vsak čas preklicati. — Če je postavljeno nadzorstvo, čuva nad poslovanjem zadruga v vseh področjih uprave, sme se poučiti o poteku zadružnih zadev, vsak čas vpogledati v njene knjige in spise in preiskati stanje njene blagajne. Kadarkoli uvidi potrebo, sme članom načelstva in uradnikom odvzeti njih pravice, in sicer dokler ne razsodi občni zbor, ki se mora čimprej sklicati; v tem slučaju bo nadzorstvo potrebno ukrenilo, da se začasno posli nadaljujejo. — Nadzorstvo mora pregledati račune o posameznih poslovnih dobah, zlasti letne račune, bilance in predloge o razdelitvi dobička, in poročati o tem vsako leto občnemu zboru. — Sklicati mora občni zbor, če bo to zahtevala korist zadruga. — Člani nadzorstva jamčijo za škodo, ki jo povzročijo z zamerjenjem svojih dolžnosti.

§ 25. Nadzorstvo je pooblaščen, voditi proti članom načelstva pravde, ki jih

sklene občni zbor. — V pravadah proti nadzorstvu zastopajo zadrugo pooblaščeneci, izvoljeni na občnem zboru. Vsak zadružnik ima pravico, pristopiti na lastne stroške kot intervenient v poprej omenjene pravde.

Izvrševanje nadzorstvenega posla.

Posamezen član nadzorstva načeloma ne uživa nikakoršnih pravic, ampak pravice nadzorovanja pristojajo le celotnemu nadzorstvenemu odboru. Posamezen nadzornik pa more biti za gotove posle, določeno področje ali pa tudi za splošno nadzorovanje od nadzorstva pooblaščen. To pooblastilo mora v takem slučaju izhajati iz zapisnika seje nadzorstva.

Svojo nalogo izvršuje nadzorstvo namreč v sejah, ki jih sklicuje predsednik nadzorstva, katerim istici predseduje. Pri sejah mora biti vsaj večina nadzornikov navzoča, da morejo veljavno sklepati. Če pravila o tem kaj posebnega določajo, se je treba držati pravil.

O sejah nadzorstva se vodijo zapisniki, ki morajo vsebovati:

1. dan, kdaj se je seja vršila,
2. imena navzočih nadzornikov,
3. o vsaki točki, o kateri se je govorilo,

kratko a točno poročilo o poteku razprave in na koncu vsake točke posebej natančno besedilo sklepov.

Posebna važnost naj se polaga na skrbno napisovanje sklepov, ker so ti sklepi v gotovih slučajih legitimacije članov nadzorstva, in predvsem pa radi odgovornosti, ki jo nosijo.

Pod zapisnik, naj se podpišejo vsi navzoči.

Zapisnike je treba vpisovati v knjigo zapisnikov, ki mora biti kolkovana. Kolkovanje se izvrši s prilepljenjem kolka 10. stotink na vsako polo (na vsako četrto stran). Kolke mora pa uničiti s prepečanjem registrski urad (ufficio registro). Jasno, da se mora knjiga predložiti temu uradu popolnoma nepopisana.

Pri nekterih zadrugah zapisujejo zapisnike sej načelstva in nadzorstva ter občnih zborov v isto knjigo. Druge imajo zopet za vsako svojo posebno knjigo. To je pač odvisno od tega, ali so seje več ali manj pogoste, razprave krajše ali daljše. Kar velja za vse knjige, velja tudi o teh: Naj ne bodo prepotratne, a vendar čedne, vezane in takšne, da zadostujejo vsaj za eno poslovno dobo.

Kaj mora nadzorstvo nadzorovati?

Med najlažje posle nadzorstva spada pregled *blagajne*. Sicer je pri naših mlekarnah večinoma navada, da mesečno ves denar porazdelé, tako da smatra nadzorstvo pregledovanje *blagajne* kot nepotrebno. Temu pa ni tako. Prav pri tem se da marsikatera nepravilnost izslediti. Doseči moramo pri vseh naših, tudi najmanjših, združnih podjetjih, da se bo denar zadruge vestno hranil in da bo ločen od zasebnih žepov. Zato naj pride včasih nadzorstvo nenapovedano k *blagajniku* in naj zahteva od njega, da pokaže gotovino. To naj se zgodi med mesecem, pred razdelitvijo denarja, in sicer vsaj štirikrat v letu. Naj se to povsod in vselej izvršuje, ne šele, če nastane sum, da *blagajniško* poslovanje ni v redu. *Zakaj?* Če se splošno ta navada vpelje, ne bo to nikakor znamenje nezaupanja, za kar naši *blagajničarji* to radi smatrajo, ker niso na to navajeni. Izročeno gotovino naj nadzorstvo vestno prešteje in naj si napiše, koliko gotovine so naši. Potem naj zahtevajo *blagajniški dnevnik*, seštejejo dohodke in izdatke, druge odštejejo od prvih ter tako ugotové, ali odgovarja razlika med dohodki in izdatki sešteti gotovini.

Pri tej priložnosti bodo mogli obenem ugotoviti, kako vodi *blagajničar blagajniško knjigo*. Na to je treba polagati veliko važnost in odločno in brezobzirno zahtevati vzorno točnost, vestnost in natančnost. Vpisi se morajo izvrševati sproti in morajo do stotinke odgovarjati resnici.

K vsaki postavki izdatkov mora *blagajničar* pokazati pravilno pobotnico ali potrdilo, oziroma se izkazati, da je ravnal

po navodilih načelstva. Če se sklicuje na naročilo načelstva, mora to biti razvidno iz sejnih zapisnikov, drugače izdatek ni opravičen. Če se nadzorstvo prepriča, da *blagajničar* ni kos svoji nalogi, ali da je nemaren, naj zahteva od načelstva, da poveri ta posel bolj veščim ali vestnejšim osebam. *Blagajniški dnevnik* mora biti kolkovan, kakor sejni zapisniki (glej zgoraj!).

Naša Zadržna zveza je vpeljala in založila za naše mlekarske zadruge poseben *razdelnik*. Če ga pravilno izpolnujejo, se ob koncu leta s pomočjo te knjige zlahka sestavijo bilance, ki prizadevajo našim mlekarnam toliko truda. Naj nadzorniki povsod zahtevajo, da se ta knjiga vpelje in da jo vodi večša oseba *sproti*, da ne bo ob zaključku računov ne toliko sitnosti niti toliko prepirov.

Pregledajo naj vse račune in zapiske, ki se tičejo mesečnega razdeljevanja denarja in drugih gospodarskih poslov, potem vse knjige, ki jih mora imeti zadruga, *imenik članov, pristopnice, zapisnike*. Tudi gledé teh knjig velja, kar smo rekli o *blag. dnevniku*. Pri vpisovanju je treba zahtevati vzorno točnost, vestnost in natančnost, vpisi se morajo izvrševati sproti in morajo odgovarjati resnici. Gledé imenika članov in sploh glede članstva opozarjamo na naša članka »Ali je članstvo vaše zadruge v redu?« (G. L. 1926/9) in »Zadržni delež« (G. L. 1925/7). Pri zapisnikih bo treba gledati na vsebino, obliko (glej zgoraj, kar smo rekli o zapisniku nadzorstvenih sej) in na to, da so vsi podpisani. Vse knjige zapisnikov morajo biti kolkovane, kakor smo zgoraj povedali.

Pri pregledovanju zapisnikov bodo preiskali, ali so se tudi sklepi občnih zborov, načelstva in nadzorstva upoštevali in izvrševali, če ne, bo treba zahtevati pojasnil.

Prepričati se morajo nazorniki, ali se hranijo varno in v redu vse knjige, ustanovne in druge važne *listine* (pravila; sklepi sodišča gledé ustanovitve, spremembe pravil in imenovanja članov načelstva; potrdilo trgovske zbornice o prijavi), vsi *dopisi* uradov, *Zadržne zveze*

in zasebnih trgovcev ter koncepti in prepisi vseh lastnih pisem ali odgovorov (rešitev) na prejete dopise.

Svojo pozornost bodo posvečevali *prostorom*, v katerih je mlekarja, v kakšnem stanu se nahajajo, *premičninam in strojem*, kako se skrbi za njih ohranjanje, za snažnost, in iz teh svojih opazovanj bodo mogli sklepati, ali vrši *mlekar* skrbno svoje dolžnosti. Ne smejo pozabiti, opazovati tudi, kako ravnaajo člani načelstva in mlekar s člani.

Najvažnejša naloga nadzorstva je pa pregled letnega obračuna, *bilance in računa zgube in dobička*. Najprej morajo primerjati vsako postavko posebej z odgovarjajočimi postavkami knjig. Napravijo naj tudi kako poskušnjo, ali so knjige pravilno seštete. Kjer imajo razdelnik v redu, je to zelo lahko. Ko so se prepričali da so knjige pravilno zaključene in da so zaključki knjig pravilno prenešeni in v bilanco in v račun zgube in dobička, morajo ugotoviti, ali odgovarjajo ti zaključki tudi resnici. Tako se bo treba prepričati, ali je v resnici v blagajni toliko gotovine, kolikor izkazuje bilanca, ali so dolžniki toliko dolžni, kolikor je tam napisano, ali imajo upniki res toliko dobiti ali je vrednost nepremičnin, premičnin, strojev pravilno navedena. Kjer je večja zaloga sira, skute, masla, je treba pogledati, ali odgovarja v bilanci navedena svota tisti, ki so jo ob koncu leta pri popisu zaloge ugotovili. Pripominjamo, da se mora pri vsaki za drugi, ki ima kaj blaga v zalogi, 31. decembra vsakega leta popisati natančno vse blago, njegova vrsta, teža ali množina in vrednost, v navzočnosti načelstva in nadzorstva. O tem popisu morajo sestaviti natančen zapisnik, ki ga morajo podpisati in s tem za njegovo resničnost jamčiti navzoči člani načelstva in nadzorstva. Kjer so nadzorniki med letom marljivo zasledovali poslovanje zadruga in skrbeli, da so se napake odpravljale, tam ta naloga ne bo pretežavna, tam bo nadzornik z mirno vestjo poročal občnemru zboru o poslovanju zadruga, kolikor spada v področje nadzorstva.

Kdaj bo nadzorstvo nadzorovalo?

Najmanj štirikrat v letu mora imeti nadzorstvo *uradne seje*, pri katerih jim bo moralo načelstvo predložiti poročilo o poslovanju v preteklih treh mesecih. Če so si nadzorniki razdelili posle, bo moral vsak seji poročati, kaj je opazil v svojem področju. Kdor je prevzel pregledovanje računov in knjigovodstva, bo povedal, ali je opazil kak nered ali ne in kaj. Kdor je dobil pooblastilo, da nadzoruje delovanje mlekarja, bo poročal o tem itd. Te naloge se bodo morale razdeliti pač po potrebi in tudi po sposobnosti posameznih članov nadzorstva.

Važno je, da se poslovanje zadruga nadzoruje tudi izven uradnih sej. Razni pregledi se morajo večkrat izvrševati *nenapovedano in nepričakovano*. Načelstvo in člani zadruga se bodo veselili takega nadzorstva, katerih člani bodo s gostimi obiski in resnim opazovanjem dokazali svoje zanimanje za prospeh skupnega združnega imetja.

Ko pride revizor Zadruga zveze, mora biti tudi nadzorstvo zastopano pri pregledu, da podpre revizorja pri svojem poslu in mu da po potrebi pojasnila. Ob enem imajo nadzorniki priložnost, opazovati, kako se postopa pri pregledovanju raznih panog poslovanja.

Splošne opombe.

Iz povedanega bo vsakemu jasno, da nadzorstveni posel nikakor ni tako enostaven, kot bi si morda kdo predstavljal, poln je odgovornosti, torej bo treba dobro premisliti pred občnimi zbori, komu bi tako važen posel poverili. Možje, ki naj bi izvrševali tako kočljivo nalogo, morajo imeti posebne sposobnosti, da znajo nadzorovati, pa vendar na tak način, da ne žalijo s svojim postopanjem, imeti morajo tudi toliko znanja, da morejo pravilno presoditi, ali je poslovanje v redu ali ne. Vsaj eden izmed nadzornikov bi moral biti večč knjigovodstva, drugače bo pregledovanje knjig brez pravega uspeha. Najbolj pa bodi vsem nadzornikom priporočena molčečnost v svojih uradnih zadevah.

Čebelarstvo

Fr. Donat Jug:

Mokrota v panjih pozimi in odevanje panjev.

Večkrat se slišijo pritožbe, da panji čez zimo močijo. Naj mi bo dovoljeno iz svoje prakse izpregovoriti nekoliko o tem predmetu. Mnogi čebelarji imajo navado, da pozimi zožijo tudi močnim panjem žrela. To je napačno. Panj z močno družino, mora imeti vedno odprto celo žrelo. Ako so panji pozimi izpostavljeni vetrovom, se kvečjemu ob mrzlih dneh prislonijo brazde k žrelom. Da bi prišel v panj premrzel zrak, se ni treba bati, kajti zrak, ki prihaja skozi odprtino 5 cm debele stene v panj, se že ogreje preden pride do čebelnega gnezda. Če pa imamo preveč zoženo žrelo, prihaja v panj premalo zraka, čebele so nemirne in v strahu, da se jim še tisti mali izhod zamaši, kar se tudi prav lahko zgodi.

Kar se tiče odevanja panjev, so nekateri čebelarji vse preveč skrbni. Prezgodaj v jeseni spravijo čebele iz medišča v plodišče in jih čisto zimsko zadelajo, ko se čebele v plodišču še gibljejo in izletavajo. Ako imamo močne plemenjake, je meseca oktobra in novembra plodišče polno živali, če tudi ne izletavajo, v panju pa se le še gibljejo, dokler jih mraz ne prisili, da se strnejo v kepo. Ko pa nastanejo hladni večeri, se zjutraj prikaže pri izletnici okoli žrela mokrota, ki je nastala zaradi izhlapevanja toplote iz panja. Ravno tako se pokaže tudi rosa zadaj na vraticah za okencem, posebno če se vratica panja dobro ne zapirajo. Ta rosa je zopet nastala le zaradi tega, ker je v panju mnogo višja toplota nego zunaj. Ako v tem slučaju, ko to zapazimo, panj zimsko zadelamo, nastane v panju še večja toplota in s tem zadržimo čebele, da se še kasneje spravijo k počitku. Panj zaradi nepotrebne previsoke toplote postane vlažen, odeja, ki smo jo

naložili v medišče zadaj za okence, se navzame vlage; ker je zadaj zaprto, se več ne presuši. Zato se kaj lahko panj skozi okence navzame slabega zaduhlega smrada, ki kuži skozi celo zimo čebelam dober zrak v panju.

Kedaj naj torej panje zadelamo? Ako panjeva vratica niso dobra, da prepuščajo zadaj zrak, oziroma preprih v panj, imejmo celo leto na lahko zadaj za okencem zadelano s časopisnim papirjem zaradi prepriha. Če so pa panjeva vratica dobra, vložimo v začetku oktobra nekaj papirja za okenca. Navadno imamo več panjev v skladu drug vrh drugega. Zato je dobro na zgornjo vrsto panjev položiti kako odejo. Od zadaj za okenci pa zadelamo panje šele tedaj, ko je nastal v njih popolen mir, ko so se vse čebele stisnile v zimsko gnezdo. To se zgodi pa šele tedaj, ko nastopi oster, suh mraz. Ako imamo večji sklad panjev, se navadno čebele v središču delj časa gibljejo kakor ob krajih, to moramo tudi vpoštovati. Za zadelavo panjev za okenci je najboljša nalašč zato spletena slamnica ali večja množina papirja. Vreče, stara odeja, in vsa druga taka navlaka ni primerna za odejo od znotraj, ker se navzame vlage in splesni.

Suh in svež zrak ter primerna toplota, to je za čebele nujno potrebno ves čas dobe zimskega počitka. Spomladi pa, ko se zbudijo — ko se sprašijo in očistijo v naravi, preneha zimski počitek. Matice začnejo zalegati in čebele se vsaki dan živaneje gibljejo v panju. Tedaj se v panju tudi toplota zviša. Ako je še zunaj mrzlo, se ob hladnih jutrih zopet pokaže rosa pri žrelu in zadaj pri vraticah, ako kje toplota uhaja skozi odejo za okencem. V takem slučaju pa ne smemo odeje odstraniti, ker sedaj čebele zaradi zalege potrebujejo več toplote. V panju samem pa tudi od sedaj naprej ne škoduje vlaga. Ako bi se vsled pritiska zunanega mra-

za znotraj panj porosil, čebele rosne kapljice hitro posrkajo, ker vodo nujno potrebujejo za zalego in tako sproti panj izsušijo. Ko bi se pa zaradi visoke toplote v panju in hladnih noči odzunaj, odeja za okenci zmočila, jo je treba ob lepih solnčnih dneh na solncu presušiti, zvečer pa zopet vložiti nazaj, sicer lahko splesni. Odeje pa ne smemo zaradi zalege odložiti dokler ne nastane zunaj trajna toplota, to je do sredi maja meseca. Iz mojih večletnih izkušenj lahko trdim, da so tisti panji, ki so bili prezgodaj zadelani, več živeža porabili, več mrtvic imeli in slabejše prezimili nego tisti, ki so bili pozneje zadelani. Glavno pri prezimovanju je mir, suh panj, svež zrak in primerna toplota.

Velike važnosti glede mokrote v panjih je tudi čebelnjak sam. Čebelnjak mora biti na suhem prostoru, obrnjen nekoliko proti jugovzhodu, podstavek pod panji naj bo iz suhe tvarine, nekoliko vzvišen nad zemljo. Od zadaj morajo biti panji zavarovani pred vsakim preprihom poleti in pozimi. Med krajnimi panji in steno čebelnjaka mora biti vsaj 15 cm prostora. Ta prostor naj bo spredaj in zadaj zadelan z desko, vmes pa natlačimo tako tvarino, ki se ne navzame vlage; najboljši so strugotine (oblanje) ali pa suha morska trava, kakršno uporabljamo za žimnice (dobra je tudi že izrabljena). Ta zadelava naj stalno ostane med panji in steno. Pozimi varuje panje pred vlago in mrazom, poleti pa pred hudo vročino,

Splošno gospodarstvo

Novi predpisi glede mlinov.

Na podlagi dekreta-zakona z dne 12. avgusta 1927 št. 1580, objavljenega v Gazzetta Ufficiale št. 218 z dne 21. septembra 1927 so stopili v veljavo z dnem 22. septembra novi predpisi glede mlinov, in sicer:

1. V roku 45 dni, to je najpozneje do 6. novembra 1927 morajo vsi mlinarji, ki že izvršujejo ali ki bi hoteli izvrševati mlinarsko obrt, prositi za posebno obrtnico (licenco).

2. Mlini so razdeljeni v 4 kategorije. V I. kategorijo spadajo oni mlini, ki dobivajo iz pšenice enotni tip moko (predpisano moko); v II. kategorijo oni, ki dobivajo iz pšenice samo eno moko (skupno z otrobi); v III. kategorijo oni, ki meljejo moko za testenine; v IV. kategorijo pa, ki meljejo druga žita.

(Po predstojeci razdelitvi spadajo skoraj vsi mlini v naših krajih v II. oziroma IV. kategorijo.)

3. Prošnja za obrtnico mora biti spisana na nekovanem papirju od 2 lir, naslovljena pa mora biti na prefekta one province, kjer se nahaja mlin. Prošnja

mora vsebovati izjavo, kaj se melje in kaj se dobi iz žita v mlinu (v katero kategorijo spada) ter opis mlina in strojev. Prošnja mora biti brezplačno overovljena od pristojne občinske oblasti. Prošnji mora biti tudi priloženo potrdilo registrskega urada, da je bila plačana odgovarjajoča pristojbina.

Obrtnica (licenca) ostane v veljavi eno solnčno leto, to je od 1. januarja do 31. decembra in ob zapadlosti je potrebno prositi za obnovo obrtnice ter plačati odgovarjajočo pristojbino. Iz naslednje razpredelnice so razvidne pristojbine ki se jih mora plačati pri prošnji za obrtnico in za obnovo iste (v lirah):

Mlini, ki zmeljajo dnevno	Izdanje		Obnovev	
	o b r t n i c e			
	1. in 3.	2. in 4.	1. in 3.	2. in 4.
	k a t e g o r i j a			
manj od 10 q	165	110	150	100
od 10 do 100 q	275	165	250	150
od 100 do 500 q	550	165	500	150
nad 500 q	1100	165	1000	150

4. Mlini II. kategorije (ki meljejo samo eno moko — farina integrale) smejo mleti le za račun direktnih konsumentov (kdor prinese v mlin, mora moko tudi sam porabiti) in mlinarji ne smejo pod nobenim pogojem take moke prodajati.

5. Vsi mlevski izdelki (moke in otrobi), ki zapuste mlin, se morajo nahajati v plombiranih ali zapečatenih vrečah, na katerih mora biti listek, iz katerega je razvidno kaj se v vreči nahaja in ime lastnika mlina (mlinarja). Moka za kruh mora imeti na listku zapisano »farina per panificazione«, moka iz mlinov II. kategorije pa »farina integrale«.

6. Prefekt ne bo dal obrtnice onim, katerih prostori in priprave ne dajejo jamstva za snažnost in popolno izrabo zrnja.

Prefekt lahko tudi prekliča dano obrtnico, če se ugotovi pogršek proti kateri zgornjih določb.

Proti odloku prefekta, bodisi da je zavrnil prošnjo za obrtnico, bodisi da jo je odvil, je dovoljen rekurz na ministrstvo narodnega gospodarstva (Ministero dell'Economia Nazionale), ki končno odloči.

R.

Gospodarski pregled v oktobru.

Njiva in žito: Na njivi je ostalo malo pridelkov več. Tu pa tam še kateri čimkvantin, v splošnem pa sama repa in zelje. Eno in drugo se je v zadnjem mesecu izdatno popravilo.

Zimsko žito je večinoma že posejano, ponekod je tudi že vzšlo. Kdor še ni vsejal pšenice in ima namen vsejati jo, naj jo vseje takoj. Vsaj začetkom meseca novembra naj bo pšenica vsejana. Na drugem mestu poročamo, kako sta brata Lazari pridelala nad 50 q pšeničnega zrnja na 1 ha. Obilno sta gnojila in sejala izbrano seme. Kdor hoče imeti obilen pridelek, naj napravi ravnotako.

Kar se tiče cen kmetskim pridelkom, se v zadnjem mesecu ni mnogo spremenilo. Pšenica stane okoli 120 lir, koruza 79 L, edino krompir je nekoliko podražal in ga prodajajo na Kobariškem že po 60 L za q. V Gorici in v Trstu je cenejši (okoli 50 L za q). Ta krompir prihaja večinoma

iz videmske pokrajine (iz Karnije). Po okusu je tolminski krompir boljši.

Hlev in živina: V tem oziru ni sprememb, razen, da je živina za spoznanje dražja, vsaj sodeč po zadnjem trgu v Gorici. Tudi v ostalih pokrajinah se je cena živini nekaj popravila. Cena prešičem je okoli 5.50 do 6 L za kg. Malo nižja v ceni so teleta.

Travniki in krma: Mnogo kmetovalcev je pripravilo mnogo frodlja. Najboljši je lipov, katerega si pa lahko napravijo samo tam, kjer imajo mnogo lip. Lipa je lepo a tudi koristno drevo. Tudi drugače je velika večina kmetovalcev napravila vse, da si bi povečala količino krme.

Kmalu bo dobivala živina samo suho krmo, ker sveže ne bo. Prehod od sveže na suho krmo naj se ne izvrši naenkrat, temveč polagoma. Živina bi morala dobivati skozi celo leto sveže krme, če ne trave in detelje pa vsaj peso. Je sicer pri nas že nekoliko živinorejcev, ki se tega drže in skrbe, da imajo vsako leto na razpolago dovoljno količino krmske pese, vendar to še ni dovolj posplošeno. Mlečni živini ne smemo krmiti repe, ker dobi mleko poseben duh, ki škodi tudi mlečnim izdelkom, pa naj si bo maslu ali siru. Dobra krma je korenje.

Še je čas za gnojenje senožeti s tomažev žlindro, ki je letos izredno nizka v ceni. Tudi druga umetna gnojila so po ceni.

Vinograd, klet, vino: Vino je prevrelo, razen briška rebula, katero točijo še sladko, vsled česar je pri mnogih posebnostih priljubljena.

Cene so različne, v splošnem se vrte okoli 1.80 do 2 L za liter, pa tudi 2.20 L. Kupčija pa je zaenkrat še mrtva. Kapljica je boljša od drugih let, pridelka pa je približno $\frac{3}{4}$ navadne letine. Celotna Italija je pridelala okoli 60 milj. q grozdja, vina pa bo okoli 40 milj. hl, ker se je precej grozdja porabilo za hrano.

Začne se delo v vinogradu. Ponekod so trte že obrezane, ponekod pa jih bodo obrezali komaj za par mesecev. Čimprej jih obrežemo, boljše je, a najboljše bi bilo, če bi takoj po trgatvi vsaj skrajšali vse poganjke in odrezali vse one, ki ne

morejo pravilno dozoreti. Na ta način bi dobro dozorel les, katerega pustimo za drugo leto. Dobro dozorenemu lesu ne more škoditi noben mraz, dočim nedozorjeni les razpoči.

Drevje in sadje: Sadje je večinoma obrano, le še katera pozna jabolka ali hruška je na drevesu. Uničimo vse piškavo in gnilo sadje. Piškavo naj dobe prešiči, gnilo pa sežgimo. Na ta način bomo uničili marsikaterega škodljivca, pa naj si bo živalske ali glivične narave. Tudi na drevesu ne smemo puščati gnilih jabolk.

malo blaga iz notranjosti države, kjer so cene še celo višje, kot pri nas, razen v Emiliji in Mantovi, kjer so še vedno 2 L pod našo. Milan notira še vedno 15.50 L za kg. Pri nas se opaža, da je po deželi zelo veliko število mlekarn in mnoge nimajo resnega in stalnega odjemalca.

Glede sira je pri nas vprašanje žalostno. Naš sir je na tržaškem trgu najcenejši, naše maslo pa najdražje in vendar je oboje iz istega mleka. Nekaj ni v redu, in sicer ni v redu izdelava in nadaljnje gojenje, predvsem zorenje sira. Ali ima že vsak sirar Pevčevo knjigo »Sirarstvo«,

Letošnji izletniki v Massalombardo.

Na trg prihajajo predvsem le jabolke. Cena je različna za različno blago. V tem oziru se vidi, da naši ljudje še ne poznajo kupčije s sadjem. Malokdaj se vidi lepo odbrano blago, kljub temu, da čivkajo že vrabci na strehi, da se dobi za odbrano sadje mnogo več, kot za pomešano. Kaj pa pomaga tudi odbirati sadje, če se dobi med krasnim sadom tudi piškavo, nagnito in pobito. Ponekod imajo to navado, da berejo jabolke na ta način, da drevo otresejo. Žalostno je to.

Mlekarne, maslo in sir: Maslo se lahko proda, ker prihaja na domače trge zelo

ki jo je izdala Zadružna zveza v Gorici? Vsakdo se bo tam marsičesa naučil.

Osušenje kobariške kotline.

Zapadno od Kobarida se razprostira tako imenovana kobariška kotlina, po kateri teče Iderca, ki se med Iderskem in Kobaridom izliva v Sočo. Rečica je vsa vijugasta, vse ozemlje okoli nje pa močvirnato. Kjer bi lahko bilo mnogo rodovitnih njiv in travnikov, se danes razprostira okoli 200 ha močvirja, ki do naša le pičle dohodke.

Večkrat se je že slišalo in govorilo o izboljšanju tega zemljišča, vedno pa je ostalo le pri besedah in mogoče namenih. Upajmo, da bo v doglednem času rešen tudi ta problem, ker se je začel zanimati za to vprašanje g. dr. Tonizzo, ravnatelj Urada za kmetijski potovalni pouk v Gorici. Ker se je g. ravnatelj Tonizzo že izkazal pri drugih takih osuševalnih delih in ve, kje je potrebno načeti vprašanje in kako ga voditi k rešitvi, smo lahko gotovi, da se bo tudi to vprašanje rešilo, seveda če bodo prizadevi kmetovalci uvideli važnost osuševalna in bodo stvar tudi podpirali. Podpirati pa bi morali, ker zadeva se tiče predvsem njih in bo osušenje predvsem njim v korist.

Zadeva se nahaja danes v naslednjem stadiju:

1. Dela se seznam lastnikov z odpadajočo površino ter kataster celotnega ozemlja, ki bi moralo biti osušeno.

2. Strokovnjak v osuševanju je naprošen, da napravi načrt osuševalnih del.

3. Urad za kmetijski potovalni pouk sestavlja poročilo o važnosti osušenja s kmetijsko-tehničnega stališča, okrajni zdravnik pa iz zdravstvenega stališča.

4. Takoj ko bo sestavljen kataster, bodo sklicani prizadeti posestniki na seštanek, kjer bo izbran odbor, ki se bo nadalje zavzemal, da kmalu pride do osušitve.

R.

Vprašanja in odgovori

Vprašanje št. 63: Mi zrežemo mlad sveži pitnik (pičnik — mlada koruza) in ga denemo v betonirano vaško (jamo) kisati, da potem krmimo v zimskem času. Mislim, da je taka krma redilna. Ste li istega mnenja tudi Vi? A. K. v Š.

Odgovor: Tako pripravljane krme imenujemo ensiliranje, krmo pa ensilažo. Taka krma je zelo dobra, posebno če je skrbno pripravljena. Več v tem oziru čitajte v Gospodarskem listu, letnik 1926, strani 119, 138 in 155.

Vprašanje št. 64: Prosim, s čim bi najlažje in po ceni opital živino, ki jo mislim prodati mesarju. K. A. v Š.

Odgovor: Predpogoj za opitanje je zdrava živina, ki nič ne dela, pač pa je obilno rejena. Od krme naj bo izključena slama, kakor tudi slabo seno in tudi sveža krma. Hlev mora biti v zimskem času topel, ker se drugače uporabi mnogo krme za proizvodnjo toplote. Krmi morate potem dodati močnih krmil, to je oljnatih tropin (pogač).

Vendar pa dvomimo, da se Vam bo pri današnjih cenah goveje živine in krmil izplačalo pitanje goveje živine. Če je žival razpoložena za opitanje, potem

lahko poizkusite, a vedno s svinčnikom v roki in s tehtnico.

Vprašanje št. 65: Lansko jesen sem pognojil travnik s tomaževo žlindro. Mislim, da bi sedaj po istem prostoru potrosil še malo kalijeve soli. Ali je to pametno in koliko bi denil na 100 štirjaških metrov? K. A. v Š.

Odgovor: Vaša misel je dobra. Še boljše bi bilo, če bi to napravil že lansko leto, to je, da bi trosil kalijevo sol istočasno z žlindro. Ker pa tega niste storili lansko leto, trosite letos.

Svetujemo pa Vam, da ne bi potrosil celega travnika, temveč pustil kos travnika brez kalijeve soli, tako, da se boste na lastne oči prepričali, v koliko Vam bo kalijeva sol koristila. Na 100 štirjaških metrov travnika vzemite 1½ kg kalijeve soli z 40% kalija. Če napravite po našem nasvetu, sporočite nam drugo leto uspeh Vaše preizkušnje.

Vprašanje št. 66: Čital sem, da bo država prispevala 20% stroškov za ureditev hlevov, svinjakov in gnojnišnih jam. Kako in kam naj napravim prošnjo. K. A. v Š. (enako vprašanje je poslal tudi J. K. v D.).

Odgovor: Za enkrat ne morete napraviti prošnje nikamor, ker zadeva je sledeča: Vlada je z ozirom na »bitko za žito« dovolila provincijalnim žitnim odborom, da določijo meje okrajem v provinci, kjer kaže (vse v svrhu lepšega uspeha »bitke za žito«) dati kmetovalcem prispevke za zgraditev hlevov, ureditev gnojišč, pa tudi za ureditev zemljišč (uravnavanje, zboljšanje itd.). Ti prispevki pa ne smejo presegati 20% vseh stroškov, ki se vporabijo v ta namen. Voditelj provincijalnega odbora za »bitko za žito« goriške pokrajine je izjavil, da bodo v prihodnji seji določili zgoraj omenjene okraje in takrat bodo dana podrobna navodila kam in kako naj se prošnje vložijo.

Vprašanje št. 67: Na platnicah Vasega lista čitam oglas za »amonijev solfonitrat«. Kaj pomenijo besede »amonijakalni« in »nitrični« dušik? M. A. v K.

Odgovor: Besedi »amonijakalni« in »nitrični« sti tujki v slovenskem jeziku. Rabimo jih zato, ker nimamo kratkih besed, ki bi pomenile isto. Pomen pa je sledeči:

Dušičnatih umetnih gnojil poznamo mnogo. Najbolj znana sta pri nas žveplenokisli amonijak (ali amonijev sulfat) in čilski soliter. Prvi ima dušik v »amonijakalni« obliki, to se pravi, da dušik žveplenokislega amonijaka ne deluje takoj, kot ga denemo v zemljo, temveč mora prej spremeniti svojo obliko, in sicer v »nitrično«. Dušik čilskega solitra pa je »nitrične« oblike in zato deluje takoj. Zato trosimo čilski soliter vrhu žita ali ob pletvi krompirja in korusu, žveplenokisli amonijak pa že ob setvi.

Torej pomeni »amonijakalni dušik« toliko kot ne takoj delujoči dušik, »nitričen dušik« pa toliko kot takoj delujoči dušik.

Vprašanje št. 68: Kaj povzroča vrtoglavost ovac? Kako se ozdravi? G. M. v P.

Odgovor: Vrtoglavost ovce povzročajo posebni mehurčki v možganih, ki so zopet posledica trakulje, in sicer pasje trakulje. Pes izloči s svojim blatom čle-

ne trakulje, ki pridejo s krmo vred v ovčji želodec, od tam pa v možgane, kjer plavajo v prej omenjenih mehurčkih.

Od vrtoglavosti napadenih ovce ni mogoče ozdraviti, pač pa jih moramo takoj zaklati, da preveč ne shujšajo. Možgane moramo pa uničiti.

Vrtoglavost moramo onemogočiti, in sicer s tem, da pazimo na pse.

Vprašanje št. 69: Imam kravo, ki je prej zelo rada jedla krmo, sedaj pa se zelo obotavlja žreti in vidno hujša. Kaj more biti temu vzrok? Ž. A. na B.

Odgovor: Preiščite živali najprej gobec. Mogoče se je kaj tam zapičilo in ji to nadleguje, če žre. Mogoče ima tudi predolge in preostre zobe, na katerem se jezik rani. Če je temu tako, potem opilite zobe.

Če pa je gobec v redu mora biti v ne-redu želodec oziroma črevesje. V tem slučaju dajte kravi Glauberjeve soli, da izprazni želodec. Nato pripravite napoj iz lanenega semena. Tek se bi moral vrniti. Če pa vse to ne bi pomagalo, morate pač poklicati živinozdravnika, da točno ugotovi, kaj kravi manjka.

Vprašanje št. 70: Imam lepo junico, ki se vedno goni (poja) a se noče ubrezjiti kljub temu, da sem jo že večkrat gnal k biku. Kaj naj napravim? R. J. v G.

Odgovor je težak, ker ne vemo kaj je vzrok. Mogoče ste krmili in še krmite junico s preobilno in tečno krmo. Mogoče ste prvič preveč odlašal s pripustitvijo. Mogoče pa je žival okužena.

V prvem slučaju, dajte junici slabejše, manj redilne krme, nič otrobi in oljnatih tropin. Krmite ji repo in slamo. Če le mogoče, vporablajte junico za delo. Če pa je junica okužena od spolne bolezni, jo je potrebno ozdraviti. V vsakem slučaju Vam svetujemo živinozdravnika.

Vprašanje št. 71: Naša žganjarska zadruha ima na razpolago ogromno množino vinskih tropin. Ali imajo kakšno vrednost kot krma za govejo živino? V. B. v D.

Odgovor smo Vam dali v posebnem članku.

Mirodilnica
(drogerija) „**DIANA**“

Gorica, Via Rastello št. 27

Na drobno

Na debelo

Zaloga

raznovrstnih kemičnih proizvodov
- medicinalnih zelišč - suhih in
oljnatih barv - firnežev - čopičev
- ščeti - toaletnega in navadnega
mila - čistil in pripomočkov za
vino - sirišča tekočega in v prahu
- bakrene in železne galice - žvepla
- čilskega solitra - zamaškov, cevi
in drugih izdelkov iz kavčuka itd.
Blago prvovrstno, cene zmerne,
postrežba točna in solidna, za kar
jamči in se priporoča

ANTON MERVIČ, lastnik.

Röntgenologični zavod

za zdravljenje in diagnostiko

primarija **DR. A. DE FIORI**

V GORICI, CORSO VITT. EM. III. št. 14

SPREJEMA OD 9 - 12 IN 2 - 4

Tomazevo žlindro superfosfat kalijevo sol

in druga gnojila ima v zalogi

Zadružna zveza v Gorici

Naročajte

orehove tropine
koruzo

Pošljite prednaročila za
semenski krompir!

Kaj, Vi še tega ne
veste, da je izšel
veliki

Slovensko- italijanski slovar

Obsega 40.000 besed!
Sestavil dr. Valjavec.

Cena vezanemu izvodu
28' - Iir

Na prodaj v

Katoliški knjigarni

v Gorici, Via Carducci št. 2

Kodrič Angelj

trgovina jestvin

Gorica, Via Morelli št. 4

priporoča cenj. odjemalcem iz mesta in dežele svojo trgovino in zalogo specerijskega in kolonjalnega blaga.

Za solidno in konkurenčno postrežbo jamči!

Tomasetti Italico

Corso Verdi 31 (nasproti Trgovskemu domu)

Zaloga ročnih kovčkov, pletenih košev, listnic, ženskih torbic, kopit i. t. d. i. t. d.

izdeluje in popravlja.

Obiščite nas in primerjajte naše nizke cene — brez obveznosti nakupa.

Autocar

Impresa trasporti

s. a. g. l.

GORICA, Via Rismondo šte. 8
Telefon inter. 303

Prevzame prevoz vsake vrste, posebno stavbenega lesa, katerisibodi dolžine tudi iz gozda.

Zaloga bencina in petroleja **B. P.**

Nadomestni deli „SAURER“

Masivni plašči za kolesa tov. avtomobilov „HUTCHINSON“ s stiskalnico za pritrditev.

LA FONDIARIA

Zavarovalna družba proti požaru, nezgodam, tatvini in za življenje.

Generalno zastopstvo v **GORICI**,
CORSO VITT. EMANUELE III., 20
Krajevna zastopstva v vseh občinah.

Lekarna Contin

Corso Verdi
nasproti mestnemu parku

Zaloga domačih in inozemskih zdravil. - Tovarna za cepivo vseh vrst. Posebnosti: Nutremina, močka za slabotne otroke, Roburol za odrastle, Sirup proti kašlju i. t. d.

Največji ponos gospodinje je lepo urejeno stanovanje

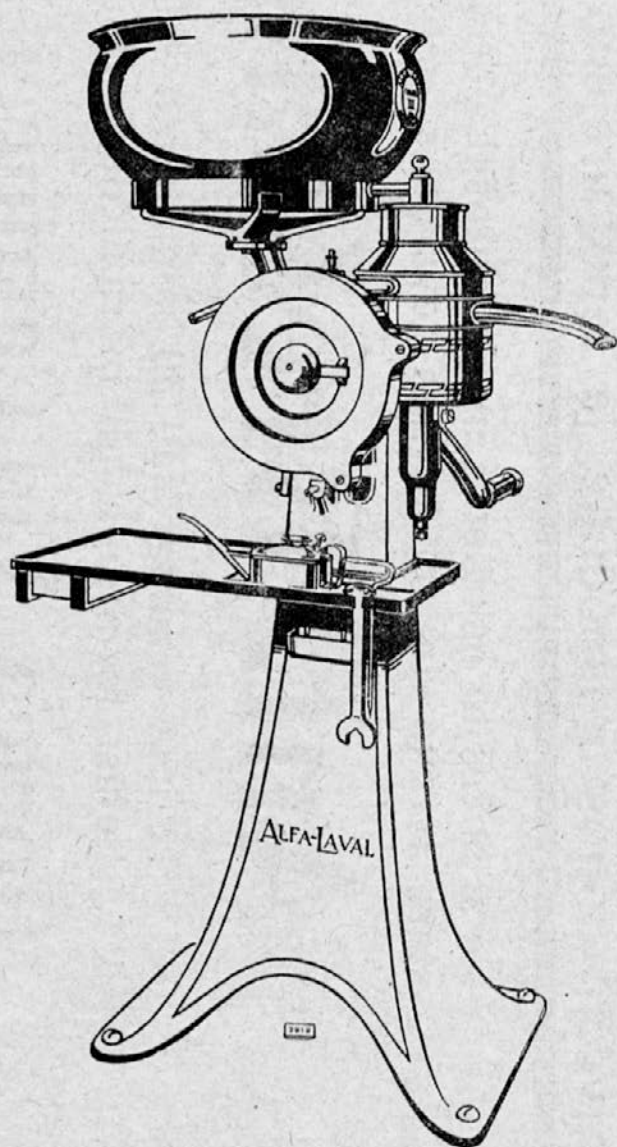
Če si hočeš to oskrbeti z malimi stroški, obrni se na staro tvrdko in odlikovano tovarno s pohištvom

Ant. Breščak,

ki ima v zalogi nad 50 kompletnih sob,
bodisi forniranih ali iz različnega lesu.

Gorica, Via Carducci 14.

POSNEMALNIK
„ALFA LAVAL“

EDINI
VAM ZAJAMČENO
POSNAME

MLEKO
— IN —
SIROTKO
POPOLNOMA ČISTO

SOC. ALFA LAVAL
MILANO (119)
VIA FARNETI 5,
(GIÀ VIA PONCHIELLI, 15)

ZASTOPNIK:
ZADRUŽNA ZVEZA
V GORICI
CORSO G. VERDI, 37